

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2013/71296-7

Arkivkode: 008

Dato: 20.11.2013

Høringsuttalelse - Forslag til forskrift om klargjøring av morskap

Vi viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 9. oktober 2013 hvor forslag til forskrift til barneloven om klargjøring av morskap sendes på høring.

Høringsnotatet med vedlegg er forelagt samtlige regioner i Bufetat.

Bufdir avgir med dette en samlet høringsuttalelse på vegne av etaten.

Innledning

Etter høringsnotatet gjelder forskriftsutkastet fastsettelse av morskap i de tilfeller barnet er født i utlandet, og hvor barnets mor enten ikke er oppgitt i barnets fødselsattest eller hvor kvinnen som er oppgitt som mor ikke kan dokumentere at hun har født barnet. Forskriften skal regulere hvordan slike saker skal behandles.

Fra 1. januar 2014 vil det offentlige få ansvar for klargjøring av morskap dersom dette ikke er kjent. Bakgrunnen for lovendringen var blant annet at man ikke kunne se at det kan være i barnets interesse å holde identiteten til kvinnen som har født barnet skjult.¹ Lovforslaget er basert på NOU 2009:5 – Farskap og annet morskap. Farskapsutvalget la til grunn at et offentlig ansvar for fastsettelse av morskap ville kunne motvirke at barn tas til Norge uten samtykke fra kvinnen som har født barnet, og således bidra til å hindre handel med barn.² Utvalget uttalte at: «*Det er et faktum at internasjonal handel med barn er et stort, globalt problem. Når barn som er født i utlandet tas med til Norge med tanke på at de skal vokse opp her i landet, er det viktig at det finnes kontrollmekanismer som kan avdekke om barnet er solgt eller kidnappet i hjemlandet.*»³

Bufdir imøteser regler for fastsettelse av morskap som i størst mulig grad både sikrer barnet kunnskap om hvem som har født det og bidrar til å hindre barnebortføring og handel med barn.

¹ Endringer i barnelova (farskap og morskap) Prop. 105 L (2012-2013) pkt. 7.4.

² NOU 2009:5 – Farskap og annet morskap, pkt. 12.3.2.

³ NOU 2009:5 – Farskap og annet morskap, pkt. 11.4.

Buudir har følgende kommentarer til forslaget:

Generelt

Det ble lagt til grunn for lovendringen at det offentliges oppgaver i saker om morskap langt på vei vil tilsvare rollen som utøves i farskapssaker.⁴ Etter Buudirs syn gjenspeiles dette i forskriftsutkastet.

Buudir mener det er flere forhold som tilsier at mors- og farskapssaker bør behandles noe ulikt. Barnets mor er etter norsk lov den kvinnen som har født barnet, et prinsipp som legges til grunn i de fleste land i verden. Morskapet kan derfor slås fast uavhengig av om farens identitet er kjent. Korrekt farskapet kan vanskeligere tenkes fastsatt uten kunnskap om hvem som er barnets mor. Et barn vil videre kunne ha flere mulige fedre, og også ha en far som faktisk ikke er kjent for barnets mor. Det er bare en kvinne som kan ha født barnet, og vi kan ikke se på hvilket grunnlag en mann kan hevde farskap til et barn dersom han ikke vet hvem denne kvinnen er. Etter Buudirs syn bør disse forskjellene gjenspeiles i forskriftsutkastet ved at opplysningsplikten i morskapssaker tydeliggjøres og forsterkes.

Det legges til grunn i forskriftsutkastet at farskap kan være fastsatt uten at barnets mor er kjent. Norske regler for fastsettelse av farskap grunner på at morskapet er avklart. Buudir er ikke kjent med i hvilken grad norske myndigheter anerkjenner farskap til barn med ukjent mor som er fastsatt i utlandet. Buudir deler imidlertid farskapsutvalgets syn om at risikoen for bortføring av barn er størst når morens identitet ikke er kjent. Også dette tilsier etter vårt syn at opplysningsplikten i forskriftsutkastet bør fremheves og styrkes.

Risikoen for menneskehandel vil etter Buudirs syn være særlig stor dersom farskapet til barn med ukjent mor ikke er basert på dokumentert genetisk tilknytning mellom far og barn. Buudir mener derfor at hensynet til i størst mulig grad å motvirke menneskehandel tilsier at det bør være et ubetinget vilkår for å fastsette eller anerkjenne utenlandsk farskap til et barn med ukjent mor at farskapet enten er basert på en DNA-analyse eller at faren i ettertid kan dokumentere genetisk farskap til barnet.

Etter Buudirs syn gir forskriftsutkastet svært generelle føringer som lett kan tenkes å lede til ulik praksis mellom bidragsfogdene. For å sikre ensartet praksis over hele landet bør det vurderes å gi klare retningslinjer for hvordan sakene skal utredes av bidragsfogden. Det bør også klargjøres i hvilken grad bidragsfogden i sitt arbeid kan kreve opplysninger fra andre private og offentlige instanser.

Til forskriftsutkastets § 2 – «Opplysning av saka»

Etter utkastet § 2 første ledd skal bidragsfogden, etter å ha mottatt melding fra folkeregistermyndigheten om at et barn er registrert uten mor, skrive til barnets far og pålegge ham å gi opplysninger om identiteten til kvinnen som har født barnet.

Etter Buudirs syn bør barnets far ikke bare kunne pålegges å gi opplysninger om identiteten til kvinnen som har født barnet, men også opplysninger om forhold som kan bidra til at myndighetene etter egne undersøkelser kan finne frem til kvinnen. Ytterligere opplysninger i saken vil også kunne forenkle myndighetenes arbeid med å finne frem til kvinnen som eventuelt er oppgitt som barnets mor, jf. utkastet § 3 første ledd.

Et pålegg om å gi opplysninger kan ikke følges opp ved bruk av tvangsmidler, jf. departementets merknader til utkastet. Tatt i betraktning de grunnleggende hensyn reglene er ment å skulle

⁴ Prop. 105 L (2012-2013) pkt. 7.4

ivareta, herunder hensynet til barnets beste, er det etter Bufdirs syn problematisk at faren uten konsekvenser kan nekte å gi opplysninger som sikrer fastsettelse av korrekt morskap. Vi antar likevel at om påstand om at morskapet er ukjent i enkelte tilfeller vil kunne føre til at det må stilles spørsmålstegn ved om farskapet er korrekt fastsatt dersom det ikke er basert på en DNA-analyse som dokumenterer genetisk tilknytning mellom faren og barnet.

Det følger av utkastet § 2 annet ledd at dersom faren ikke inngir nødvendig dokumentasjon, skal bidragsfogden innkalle ham til møte og «be han» om å gi opplysninger om hvem som er barnets mor.

Etter Bufdirs syn bør opplysningsplikten etter bestemmelsens første ledd understrekes av bidragsfogden i møtet med faren. Vi mener dette vil underbygge opplysningsplikten og tydeliggjøre farens ansvar for å opplyse saken.

Etter forslaget er det videre bare barnets far som kan pålegges å gi opplysninger i saken.

Bufdir mener det bør vurderes om slikt pålegg også skal kunne pålegges andre som kan tenkes å ha opplysninger i saken, eksempelvis farens ektefelle/partner eller kvinnen som feilaktig har fått registrert morskapet på seg. Det bør på samme måte vurderes om også slike personer skal kunne innkalles til møte med bidragsfogden.

Til forskriftsutkastet § 3 – «Handsaming av saka»

Etter utkastet § 3 første ledd skal bidragsfogden, når han får opplysninger om identiteten til barnets mor, legge opplysningene frem for kvinnen og be henne uttale seg.

Bufdir legger til grunn at plikten etter § 3 første led er ubetinget og også gjelder i de tilfeller moren oppholder seg i utlandet. Dersom moren befinner seg på ukjent adresse i utlandet, vil det kunne fordre bistand fra norsk utenriktjeneste eller andre i utlandet for å kunne komme i kontakt med kvinnen. I noen tilfeller vil dette arbeidet kunne være kostnadskrevenende. Det bør derfor klargjøres hvem som vil være ansvarlig for de kostnader som vil påløpe i slike sammenhenger.

Med hilsen

Mari Trommald
direktør

Wenche Mobråten
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Kopi til:
Regionene i Bufetat